

Geacht raadslid,

U zit de komende vier jaren in de gemeenteraad. Een periode waarin u zichtbare resultaten kunt boeken voor de inwoners van uw gemeente en hun leefomgeving. Wat is de komende vier jaren van belang op het gebied van klimaat, duurzaamheid, natuur en milieu? Waar wordt een actieve rol van gemeenten gevraagd? Hoe kunnen gemeenten die rol zo goed mogelijk invullen? En wat moet er zeker landen in het coalitieakkoord?

Brochure

Met bijgevoegde brochure biedt de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) u graag inspiratie en de nodige kennis voor stappen die de gemeente de komende periode kan zetten voor een duurzame en gezonde leefomgeving. We doen concrete suggesties voor wat u kunt doen, én we geven aan op welke manieren de NMU u en initiatiefnemers, inwoners en bedrijven in uw gemeente ondersteunt.

De urgentie

In de komende vier jaar komen woningbouwplannen, de gemeentelijke bijdrage aan de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën, de warmtetransitieplannen, de gemeentelijke omgevingsvisie en lokale Adaptatiestrategieën nog nadrukkelijker op het bordje van gemeenten te liggen. Stuk voor stuk urgente plannen die bepalend zijn voor het tempo waarin we een duurzame samenleving bereiken.

De aandacht voor deze onderwerpen is inmiddels ook bij inwoners nog nooit zo groot geweest als nu. De komende vier jaren bieden een uniek momentum om het anders te doen, om door te pakken en concreet werk te maken van een duurzame en gezonde samenleving.

Samenwerking

Wij helpen u daar graag bij. Al 50 jaar zet de NMU zich in voor een mooie en duurzame provincie Utrecht: een provincie waar we duurzaam wonen, werken en reizen, waar bebouwd gebied zorgvuldig wordt benut en duurzaam wordt gebruikt, een provincie met een mooi landschap, een rijke natuur en een schoon milieu. We maken graag met u kennis en werken met u samen bij de uitvoering van uw duurzaamheidsambities. U kunt ons altijd benaderen om mee te denken of te adviseren bij beleidsontwikkeling en uitvoering van projecten. We hopen dat bijgevoegde brochure u inspiratie biedt voor de komende jaren en van nut is in de onderhandelingsperiode.

Via onze [website](#) en onze [nieuwsbrief](#) kunt u ons volgen en op de hoogte blijven. Onder andere organiseren we regelmatig bijeenkomsten voor raadsleden. Zo is er op 13 april bijvoorbeeld een [informatieavond voor raadsleden over circulaire economie](#). Komt u ook?

Heeft u vragen over de brochure, of wilt u graag contact met ons opnemen, dat kan met Jeannine van Bree (j.van.bree@nmu.nl, 06-41525475).

Heel veel succes de komende raadsperiode!

Met vriendelijke groet,

Josja Veraart
Directeur Natuur en Milieufederatie Utrecht

natuur en milieu **utrecht**
federatie

Wij worden gesteund door

Geen mails meer ontvangen? [Klik hier om af te melden.](#)

WERKEN AAN DE TOEKOMST

WERKEN AAN DE TOEKOMST

Aandacht voor natuur, milieu, duurzaamheid en klimaat in uw gemeente

De afgelopen periode heeft ons meer doen beseffen dan ooit:

- dat we schone, groene ruimte nodig hebben voor onze eigen gezondheid;
- dat we zuinig moeten zijn op onze grondstoffen;
- dat we eigen lokaal geproduceerde energie nodig hebben;
- dat er meer aandacht nodig is voor de lokale schaal en korte ketens;
- dat het noodzakelijk is om zorgvuldiger om te gaan met landbouw, natuur en voedsel;
- dat we ons nog sneller moeten aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering dan we al dachten;
- en dat het verlies van biodiversiteit, ook in Nederland, een steeds urgenter probleem wordt.

Op 16 maart 2022 ging Nederland naar de stembus. In de komende vier jaar komen woningbouwplannen, de gemeentelijke bijdrage aan de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën, de warmtetransitieplannen, de gemeentelijke omgevingsvisie en lokale Adaptatiestrategieën nog nadrukkelijker op het bordje van gemeenten te liggen. Stuk voor stuk urgente plannen die bepalend zijn voor het tempo waarin we een duurzame samenleving bereiken. De aandacht voor deze onderwerpen is inmiddels ook bij inwoners nog nooit zo groot geweest als nu. De komende vier jaren bieden een uniek momentum om het anders te doen, om door te pakken en concreet werk te maken van die duurzame en gezonde samenleving.

De Natuur en Milieufederatie Utrecht helpt daar graag bij. Al 50 jaar zetten we ons in voor een mooie en duurzame provincie Utrecht: een provincie waar we duurzaam wonen, werken en reizen, waar bebouwd gebied zorgvuldig wordt benut en duurzaam wordt gebruikt, een provincie met een mooi landschap, een rijke natuur en een schoon milieu.

Wat is de komende vier jaren van belang? Waar wordt een actieve rol van gemeenten gevraagd? Hoe kunnen gemeenten die rol zo goed mogelijk invullen? En waar kunnen en zullen wij bij ondersteunen? U leest het in deze brochure. We maken graag met u kennis en ondersteunen gemeenten, bedrijven en inwoners waar nodig en mogelijk!

Josja Veraart

Directeur Natuur en Milieufederatie Utrecht

DUURZAME BOUW

Nog nooit stond een generatie voor zoveel verstrekkende transitie tegelijkertijd: de omslag naar een circulaire economie, klimaatadaptatie, de energietransitie, het vergroten van de biodiversiteit, de transitie naar duurzame mobiliteit, verstandig en efficiënt ruimtegebruik, het oplossen van de wooncrisis en hervorming van de landbouw. We krijgen die opgaven alleen voor elkaar als we tijdens het bouwen van nieuwe woningen kiezen voor het hoogste niveau van duurzaamheid en aangename, leefbare wijken creëren om te werken en gezond te leven. Doorgaan met bouwen op de traditionele manier (met veel beton, staal, baksteen en parkeerplaatsen) zorgt voor toename van broeikasgassen en een minder gezonde, aantrekkelijke en bereikbare leefomgeving.

DUURZAAM BOUWEN IS:

- Energiepositief bouwen: zorg voor lokale opslag en distributie van energie, met koppeling van elektrische (deel)auto's aan smart grids;
- Circulair bouwen: bouw binnen het beschikbare CO2 budget voor de bouw, dat vertaalt zich in een hoog aandeel biobased materialen;
- Klimaatadaptief bouwen: zorg voor duurzaam en multifunctioneel gebruik van het dak, creëer groene en watervriendelijke wijken en woningen met laag gebruik van drinkwater;
- Natuurinclusief bouwen: draag met (nieuwe) woningen en wijken bij aan biodiversiteit en natuurwaarden, door natuurinclusieve bouwprojecten te ontwikkelen, de waardestijging van grond bij bouwbestemming te benutten voor de aanleg van natuur en verder de ambities uit het Pact Groen Groeit Mee uit te werken;
- Duurzame mobiliteit: ontwikkel nieuwe woningen en wijken vanaf de start met een concept voor deelmobiliteit, zorg met de locatiekeuze dat voorzieningen op maximaal 10 minuten fiets- of loopafstand zijn;
- Zuinig omgaan met de ruimte: zet in op inbreiding; maak het mogelijk oude, leegstaande gebouwen (via zelfbouw) te herbesteden tot woningen; bouw voor de juiste doelgroepen en voorzie in hun behoefte, verhoog de leefbaarheid in bestaande wijken en maak deze aantrekkelijker voor herontwikkeling;
- Doe het met inwoners: bied financiering aan collectieven om bouwgrond te kopen en duurzame wijken te realiseren; betrek inwoners bij de realisatie van mooie en leefbare woonplekken;
- Kijk verder dan de lokale bouwer; stel hoge eisen op het gebied van duurzaamheid, kwaliteit en garanties.

WAT KAN DE GEMEENTE DE KOMENDE 4 JAAR DOEN?	▶ ZO HELPT DE NMU U DIT TE BEREIKEN
<p>Sluit u aan bij het Convenant Duurzame Woningbouw provincie Utrecht, waarin op provinciale schaal afspraken zijn opgenomen voor duurzaam bouwen. Ga voor het hoogste ambitieniveau, namelijk 'goud'! Geef invulling aan duurzaam bouwen volgens de principes hierboven genoemd.</p>	<p>De NMU laat in haar <u>Handboek 'Bouwen voor de Toekomst'</u> zien wat er allemaal al kan op het gebied van duurzaam bouwen en hoe er binnen CO₂ budget uit het Klimaatakkoord gebouwd kan worden.</p>
<p>Zet bij woningbouw op eigen grond in op ambitieuze tenders. Voer actief grondbeleid door voorkeursrecht op te leggen op gronden. En stel zo snel mogelijk een ambitieuze omgevingsvisie op, waarmee gestuurd kan worden op eisen bij de ontwikkeling op gronden van derden.</p>	<p>De NMU zorgt graag met u voor de bouw van een voorbeeldwijk die volledig circulair, gezond, energiepositief, klimaatadaptief en natuurinclusief is met een duurzaam mobiliteitssysteem. Heeft u een locatie beschikbaar?</p>

MEER INFORMATIE

- [Handboek Bouwen voor de toekomst - Natuur en Milieufederatie Utrecht](#)
- [Alliantie Cirkelregio Utrecht](#)
- [Cirkelstad en Samen Versnellen: 'Het Nieuwe Normaal'](#)
- [Inspiratieboek 'Woningbouw in hout'](#)

SCHONE ENERGIE EN ENERGIEBESPARING

Om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 graad, zijn alle duurzame maatregelen nodig. Te beginnen bij energiebesparing en isolatie. Maar ook zonne-energie (op dak en op het land), windenergie (op land en op zee) en duurzame warmtebronnen hebben we allemaal nodig om onze CO₂-uitstoot te beperken. Ook in de provincie Utrecht is nog veel werk te verzetten om van de huidige 7% naar 100% duurzame energie te komen. Gemeenten kunnen de komende vier jaar en daarna een voortrekkersrol in de energietransitie spelen en concreet de benodigde schaa sprong uit gaan voeren. Dat vraagt om verantwoordelijkheid van de gemeente: zet stevig in op de energietransitie, draag zorg voor een goede belangenafweging en ga daarbij de moeilijke keuzes niet uit de weg. Zo bouwen we samen aan een energietransitie, die natuurinclusief is, met lokale meerwaarde en een brede betrokkenheid.

WAT KAN DE GEMEENTE DE KOMENDE 4 JAAR DOEN?

Zorg dat **inwoners actief mee kunnen blijven doen aan de energietransitie**, want bij concrete invulling van afspraken en plannen, ontstaan vaak nieuwe uitdagingen en weerstand.

Intensiveer lokale campagnes gericht op **energieverbruik en energiebesparende maatregelen**. Bied inwoners handvatten die helpen om ook de grotere verduurzamingsstappen te gaan zetten, zoals financiële instrumenten voor isolatie of open een energiewinkel waar inwoners terecht kunnen met vragen.

Ondersteun lokale energie-initiatieven, bijvoorbeeld met een betaalde lokale kracht die de coördinatie en administratie op zich kan nemen. Sterke en professionele lokale initiatieven hebben goede contacten in de buurt en kunnen zorgen voor draagvlak voor de energietransitie.

► ZO HELPT DE NMU U DIT TE BEREIKEN

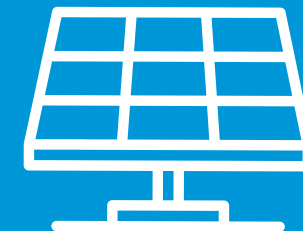
We helpen energie- en warmte-initiatieven via ons [Servicepunt Energie Lokaal](#).

We trainen lokale ambassadeurs en initiatieven in de hele provincie Utrecht: [energieambassadeurs/coaches](#) (vanuit de samenwerkingsverbanden U-Thuis en OERAF, regio Amersfoort – Foodvalley); coöperatieve projectleiders warmte; en [lokale groepen](#).

We faciliteren het delen van kennis over energiebespaaracties voor gemeenten en lokale initiatieven.

Wij ondersteunen energiecoöperaties en -initiatieven en werken hierbij samen met o.a. Energie van Utrecht, de koepel van Energie coöperaties in de provincie Utrecht. We leggen de verbinding tussen ons lokale energienetwerk en de gemeenten.

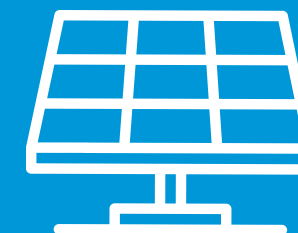
Wij faciliteren jongerenparticipatie via een groeiend netwerk van lokale duurzame jeugdinitiatieven. >

WAT KAN DE GEMEENTE DE KOMENDE 4 JAAR DOEN?	▶ ZO HELPT DE NMU U DIT TE BEREIKEN
<p>Pak voortvarend de regie over de warmtetransitie op. Leg in wijkuitvoeringsplannen vast hoe de eerste wijken van het aardgas afgaan. Maak bij de keuze voor warmtetechnieken een maatschappelijke afweging: 1) welke technieken zijn beschikbaar in de wijk (bijvoorbeeld aquathermie, bodemwarmte, zonnepanelen), 2) welke passen bij (de toekomst van) de wijk; en 3) welke zijn betaalbaar en duurzaam?</p> <p>Nodig inwoners uit bij de ontwikkeling en uitwerking van plannen voor aardgasvrije wijken. Ga in gesprek met bewoners en leg de rol van bewoners en buurtinitiatief bij de nieuwe warmtevoorziening vast.</p> <p>Sta open voor lokale coöperatieve warmtebedrijven.</p>	<p>We ondersteunen initiatieven en gemeenten in de zoektocht naar een gedragen warmtetransitie, onder andere met onze <u>Routekaart Duurzame Warmte</u>.</p>
<p>Zorg voor voldoende ruimte voor het grootschalig opwekken van duurzame energie met zonnevelden en windmolens. Realiseer projecten van een hoge kwaliteit, dat betekent: zo groot mogelijke participatie (ten minste 50% lokaal eigendom), ontwerpen in co-creatie met de buurt, benutten van lokale natuur- en landschapskennis en een natuurinclusief en multifunctioneel ontwerp.</p> <p>Vermijd wind- en zonprojecten op locaties met kwetsbare natuurwaarden en verlang van ontwikkelaars een gedegen ecologisch plan voor inrichting en beheer.</p> <p>Organiseer maatschappelijke tenders om te zorgen dat de beste projecten op de juiste plek komen bovendrijven. Spelen in een gebied of polder diverse gebiedsopgaven, zet dan in op gebiedsprocessen voor integrale ontwikkeling.</p>	<p>Wij bieden diverse kennisproducten en een <u>toolbox</u> vol informatie over hoe je lokaal werk maakt van een natuurinclusieve energietransitie.</p> <p>Wij organiseren kennissessies en excursies over de natuurinclusieve energietransitie.</p> <p>Wij adviseren gemeenten over beleidskaders en beoordelingssystematiek voor een goede inpassing van grootschalige wind en zon projecten.</p> <p>Wij bieden een onafhankelijke beoordeling van conceptplannen voor wind- en zonneparken, waarbij we kijken naar locatiekeuze, inpassing, procesparticipatie en financiële participatie.</p> <p>Wij begeleiden bij de opstart en uitwerking van <u>Energietuinen</u>, waarin duurzame energie wordt gecombineerd met natuurontwikkeling, recreatie en educatie.</p> <p>Wij realiseren zonne-energie projecten op daken van maatschappelijk vastgoed en begeleiden de uitrol van zonne-energie op bedrijventerreinen of bij agrariërs.</p>

MEER INFORMATIE

- [Energie neutrale provincie](#)
- [Toolbox energie](#)
- [Routekaart Duurzame Warmte](#)
- [Energietuinen](#)
- [Servicepunt Energie Lokaal](#)
- [Energieambassadeurs opleiden](#)
- [Energieboswachter](#)

CIRCULAIRE ECONOMIE

In de lokale verkiezingsprogramma's binnen de provincie Utrecht is veel aandacht voor circulaire economie, meer dan in andere provincies (zie dit [artikel geschreven door de NMU](#)). Utrecht heeft op dit moment een unieke kans om samen daadkrachtig te innoveren en ook echt koploper in circulaire economie te worden. Aan ons vermogen te innoveren danken we in Utrecht onze positie als één van de meest concurrerende regio's in Europa.

WAT KAN DE GEMEENTE DE KOMENDE 4 JAAR DOEN?	▶ ZO HELPT DE NMU U DIT TE BEREIKEN
<p>Borg de aandacht voor circulaire economie in het college van B&W. Circulaire economie raakt aan de economische portefeuille, maar ook aan bouwen, wonen, ruimte, mobiliteit en duurzaamheid. Spreek af wie erover gaat, of maak er een gezamenlijke verantwoordelijkheid van.</p> <p>Bundel de krachten en werk samen in de regio met andere gemeenten aan circulaire economie, bijvoorbeeld in het organiseren van de logistiek van grondstoffen.</p>	<p>In het regionale samenwerkingsverband, Alliantie Cirkelregio Utrecht, waar naast de gemeenten ook provincie, ROM, Cirkelstad, waterschappen, NMU, U10, regio Amersfoort en Foodvalley partner zijn, faciliteren we samenwerking tussen overheden, inwoners, bedrijven en kennisinstellingen rondom circulaire economie. We bundelen kennis en initiatieven. Elk jaar organiseren we bijeenkomsten voor bestuur, politiek en ambtenaren om kennis te delen en initiatieven voor projecten bij elkaar te brengen.</p>
<p>Faciliteer inwoners, bedrijven en organisaties invulling te geven aan circulaire economie, bijvoorbeeld door informatie te verstrekken, locaties beschikbaar te stellen en hindernissen rondom wet- en regelgeving op te lossen.</p>	<p>Met het Servicepunt Circulair ondersteunen wij inwoners, bedrijven en organisaties die aan de slag willen met het vormgeven van de circulaire economie en met het opzetten van circulaire bedrijven. ></p>

WAT KAN DE GEMEENTE DE KOMENDE 4 JAAR DOEN?	▶ ZO HELPT DE NMU U DIT TE BEREIKEN
<p>Koop circulair in, dan heeft belastinggeld dubbele impact: alleen inkopen wat nodig is én werken aan behoud van grondstoffen, minder CO₂-uitstoot en een eerlijke, meer inclusieve samenleving. Maak uw inkopers en projectleiders duidelijk dat deze dubbele impact belangrijker is dan altijd gaan voor de laagste prijs, en zorg dat ze zich aansluiten bij het Regionaal Circulair Inkoop Overleg (RCIO).</p>	<p>Binnen Alliantie Cirkelregio Utrecht stimuleren we circulair inkopen in de regio middels de coalitie Circulair Inkopen en het Regionaal Circulair inkoopoverleg (RCIO). Alle inkopers uit de gemeenten kunnen hieraan meedoen, om kennis op te doen en te delen en ondersteuning te krijgen bij een circulair inkoopproces.</p>
<p>Laat grondstoffen die de gemeente produceert zo hoogwaardig mogelijk verwerken, bijvoorbeeld het maaisel van bermen en plantsoenen, het snoeihout uit bossen en parken en andere reststromen in de gemeente.</p>	<p>Op de <u>initiatievenkaart</u> van Cirkelregio Utrecht maken we zichtbaar welke bedrijven in de provincie circulair werken.</p>
<p>Maak een circulair ambachtscentrum van de milieustraat / gemeentewerf, waar de reststromen die binnenkomen zoveel mogelijk als grondstof worden benaderd. Werk hierbij samen met gemeenten uit de regio en leer van bestaande projecten, zoals die in Amersfoort, Wijk bij Duurstede en Utrecht (Lunetten).</p>	

MEER INFORMATIE

- [Circulaire economie](#)
- [Alliantie Cirkelregio Utrecht](#)
- [Servicepunt circulair](#)
- [Initiatievenkaart Cirkelregio Utrecht](#)
- [Deze animatie maakt duidelijk dat we op lokaal / regionaal niveau weliswaar niet alle knoppen in handen hebben om de economie circulair te maken, maar wel een wezenlijke bijdrage kunnen leveren.](#)
- [Gedeputeerde Robert Strijk vertelt over de circulaire economie in de provincie Utrecht](#)

EEN GROENE KLIMAATBESTENDIGE REGIO

Klimaatverandering heeft een grote impact op onze leefomgeving. Het IPCC rapport van eind februari 2022 doet alarmerende bevindingen over ons klimaat. Klimaatverandering heeft ernstigere gevolgen voor natuur en mensen dan eerder werd gedacht en Nederland loopt groot risico. Klimaatverandering leidt onder andere tot extremer weer. We zullen in onze leefomgeving daarom vaker te maken krijgen met wateroverlast, droogte en hittestress. Juist onze bebouwde omgeving is kwetsbaar: stenen houden warmte vast en grote regenbuien kunnen slecht worden afgevoerd. Dat leidt tot schade en heeft invloed op onze gezondheid, onze samenleving en economie.

Naast klimaatmitigatie (het proberen te voorkomen of afremmen van klimaatverandering), is ook klimaatadaptatie (het aanpassen aan de gevolgen) steeds noodzakelijker. Het is nodig onze steden en dorpen klimaatbestendig en waterrobuust in te richten, met bijvoorbeeld meer groen, meer (ruimte voor) water en meer schaduw in de stad.

WAT KAN DE GEMEENTE DE KOMENDE 4 JAAR DOEN?	▶ ZO HELPT DE NMU U DIT TE BEREIKEN
Stel een lokale adaptatiestrategie op, in navolging van de nationale en regionale adaptatiestrategieën, waarin de gemeente een plan maakt om uiterlijk in 2050 de gehele gemeente klimaatbestendig te hebben ingericht. Stel een lokaal hitteplan op, samen met betrokken partijen in de gemeente. Neem bij elke geplande investering vanuit de gemeente klimaatadaptatie mee.	Wij ondersteunen overheden bij de invulling en uitvoering van lokale en regionale adaptatiestrategieën.
Zorg dat (nieuwe) woningen en wijken klimaatbestendig worden ontwikkeld of aangepast. De wijk van de toekomst moet meer water kunnen bergen en veel meer groen bevatten.	De NMU laat in haar <u>Handboek 'Bouwen voor de Toekomst'</u> zien wat er allemaal al kan op het gebied van duurzaam bouwen.
Zet in op duurzaam en multifunctioneel gebruik van alle daken , zowel gemeentelijk vastgoed, als vastgoed van inwoners, bedrijven, woningcorporaties en andere organisaties. Daar is nog een wereld te winnen!	Wij ondersteunen bedrijven en inwoners bij de aanleg van duurzame daken via ons <u>Servicepunt Duurzame Daken</u> , met informatie en goede voorbeelden. >

WAT KAN DE GEMEENTE DE KOMENDE 4 JAAR DOEN?

Zet wijk voor wijk, buurt voor buurt, in op **vergroening van de openbare ruimte**, samen met inwoners. Breng overbodige verharding in de openbare ruimte in beeld. Heb oog voor een integrale aanpak en koppel verschillende opgaves (zoals energietransitie en klimaatadaptatie) aan het verbeteren van de wijk. Hiermee wordt een bredere groep inwoners bereikt en het kan de gemeente (uitvoerings)werk besparen. Stimuleer bewoners en bedrijven met informatie, campagnes, subsidies en zelfbeheer om tuinen, daken en gevels zo veel mogelijk groen te maken.

► ZO HELPT DE NMU U DIT TE BEREIKEN

Wij ondersteunen inwoners bij initiatief in hun eigen omgeving:

We trainen klimaatambassadeurs;

We ondersteunen inwoners op de Utrechtse Heuvelrug bij het aanleggen van Heuvelrugtuinen, met workshops, praktijkmiddagen en wijkplannen;

We ondersteunen inwonerscollectieven bij vergroening van hun buurt met onze Groen aan de Buurt aanpak en voucherregeling.

MEER INFORMATIE

- [Groene Klimaatactieve stad](#)
- [Servicepunt Duurzame Daken](#)
- [Groen aan de Buurt](#)
- [Heuvelrugtuinen](#)
- [NMU Toolbox Klimaatadaptatie](#)
- [Handreiking Lokaal hitteplan en Kennisportaal Klimaatadaptatie](#)
- [Klimaatklaar.nl](#)

RIJKE NATUUR

Een groene, natuurrijke omgeving is niet alleen belangrijk voor dieren en planten, maar ook voor mensen. Groen draagt bij aan een gezonde leefomgeving. Bovendien is het van belang voor een gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven. Om de groene omgeving te beschermen, is een zorgvuldige ruimtelijke ordening onmisbaar. De natuur en biodiversiteit staat ook in de provincie onder druk. Natuurgebieden (Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natura 2000-gebieden) moeten behouden blijven. Daarnaast heeft de provincie Utrecht de opdracht om samen met gemeenten het NNN en daarmee de hoeveelheid natuur verder uit te breiden. Er moet dus geïnvesteerd worden in natuur- en landschapontwikkeling. Niet alleen in het buitengebied, maar juist ook in dorpen en wijken en op bedrijventerreinen.

Bewoners krijgen een steeds grotere rol bij de realisatie en het beheer van groen in steden of dorpen. Het aantal lokale initiatieven voor de realisatie en beheer van groen in eigen dorp of stad groeit gestaag. Daarmee dragen zij bij aan meer groen in uw gemeente. De nieuwe Omgevingswet die naar verwachting vanaf 2023 in werking treedt, eist een grotere rol en betrokkenheid van bewoners en lokale belangengroepen bij de totstandkoming van visies en plannen.

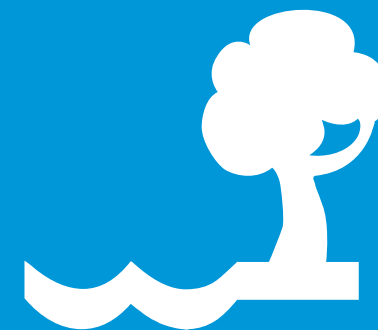
WAT KAN DE GEMEENTE DE KOMENDE 4 JAAR DOEN?

Werk samen met andere gemeenten en de provincie om **doelstellingen voor natuur ook echt te halen**. Van de 4206 hectare nieuwe natuur die in de provincie moet worden gerealiseerd tussen 2011 en 2027, was begin 2019 iets meer dan een derde gerealiseerd. Zorg dat samen met het inwoneraantal en het nieuwe aantal woningen, ook de groene ruimte voor recreatie groeit. Werk mee in het [Groen Groeit Mee Pact](#) om ambities in de regio te helpen verzilveren.

► ZO HELPT DE NMU U DIT TE BEREIKEN

Samen met de natuur- en terreinbeherende organisaties in de provincie Utrecht dragen wij actief bij aan de realisatie van een rijke natuur en een mooi, gevarieerd en soortenrijk landschap.

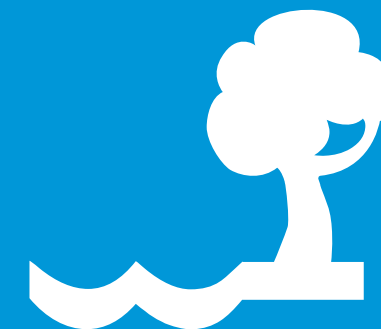
>

WAT KAN DE GEMEENTE DE KOMENDE 4 JAAR DOEN?	▶ ZO HELPT DE NMU U DIT TE BEREIKEN
<p>Maak ruimte voor natuur en voorkom dat er gebouwd wordt in het NNN. Neem ambities op in de omgevingsvisie en regels in het omgevingsplan.</p>	<p>Wij ondersteunen lokale organisaties met kennis en advies over ruimtelijke ordening via ons Adviespunt Ruimte. We betrekken lokale groepen bij de totstandkoming van gemeentelijke omgevingsvisies en omgevingsplannen en denken mee over dilemma's bij ruimtelijke plannen.</p>
<p>Ondersteun bewonersinitiatieven voor meer groen in hun wijk, buurt of omgeving.</p>	<p>We ondersteunen gemeenten en bewoners bij de realisatie van meer natuur (in brede zin) in steden en dorpen met het programma Groen aan de Buurt, samen met Landschap Erfgoed Utrecht en IVN Utrecht.</p> <p>Via Plan Boom en het Actieplan Bomen zorgen we voor plantmateriaal voor bewoners en vrijwilligersgroepen die bomen aan willen planten. Samen met gemeenten zorgen we voor korting voor bewoners op boompakketten en organiseren we uitdeeltacties.</p> <p>We stimuleren de aanleg van natuurrijke, waterdoorlatende en inheemse Heuvelrugtuinen, samen met Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en IVN Utrecht.</p>
<p>Voorkom lichthinder en geef het goede voorbeeld door verlichting in overheidsgebouwen 's nachts te doven.</p>	<p>Met onze jaarlijkse campagne Nacht van de Nacht besteden we aandacht aan het belang van duisternis voor mensen en dieren, en energiebesparing. In deze campagne doen we ook aanbevelingen voor gemeenten, bijvoorbeeld over dimbare ledverlichting en het doven van verlichting van overheidsgebouwen.</p>

MEER INFORMATIE

- [Rijke natuur](#)
- [Groen aan de Buurt](#)
- [Heuvelrugtuinen](#)
- [Bomen Actieplan](#)
- [Adviespunt Ruimte](#)
- [Nacht van de Nacht](#)
- [Programma Groen Groeit Mee en het Groen Groeit Mee Pact](#)

GEZONDE MOBILITEIT

De luchtkwaliteit wordt gelukkig steeds beter, maar ligt op de meeste plekken in de provincie nog altijd ver boven de advieswaarden die de Wereldgezondheidsorganisatie heeft opgesteld. Verkeer en vervoer leveren daaraan een grote bijdrage. Daarnaast blijft de druk van mobiliteit op onze regio toenemen. En bovendien neemt de auto veel ruimte in steden en dorpen in, die ten koste gaat van bijvoorbeeld een prettige en groene leefomgeving.

Toen de coronapandemie ons dwong tot aanpassingen in ons gedrag van bewegingen en verplaatsingen, hebben we óók gezien dat de luchtverontreiniging met 20 tot 60% afnam, dat de files verdwenen, dat we meer gingen fietsen en eropuit trokken voor recreatie dicht bij huis. Wij willen deze positieve effecten vasthouden.

WAT KAN DE GEMEENTE DE KOMENDE 4 JAAR DOEN?	▶ ZO HELPT DE NMU U DIT TE BEREIKEN
<p>Zet stevig in op duurzame mobiliteit. Stimuleer fietsen en lopen (actieve mobiliteit). Stimuleer gebruik van openbaar vervoer en realiseer nieuwe vormen van gedeeld vervoer. Stimuleer elektrisch vervoer door in te zetten op volledig dekkende laadinfrastructuur voor elektrische auto's, fietsen en scooters in buurten en bij bedrijventerreinen. En geef het goede voorbeeld als gemeente.</p>	<p>We organiseren kennisuitwisseling en brengen partijen vanuit overheid, kennisinstellingen, bedrijven en maatschappelijke organisaties bij elkaar brengen.</p>
<p>Investeer in goede lokale fietsinfrastructuur en de aanleg van regionale doorfietsroutes. Faciliteer dat fietsers op een speed pedelec (speedbike) een ontheffing kunnen aanvragen voor gebruik van het fietspad (met maximale snelheid), dat stimuleert het (veilig) gebruik van de speedbike op langere afstanden. Dit is een gemeentegrensoverstijgend belang, dus werk hierin samen met andere gemeenten en de provincie.</p>	<p>We zetten ons in de provinciale Adviesraad Doorfietsroutes in voor de realisatie van doorfietsroutes, samen met de provincie en andere (maatschappelijke) partners.</p> <p style="text-align: right;">></p>

WAT KAN DE GEMEENTE DE KOMENDE 4 JAAR DOEN?	▶ ZO HELPT DE NMU U DIT TE BEREIKEN
<p>Organiseer voldoende betrouwbaar en beschikbaar aanbod voor deelmobiliteit, bijvoorbeeld door deelmobiliteit als vorm van openbaar vervoer in de markt te zetten. Creëer mogelijkheden voor inwoners om in collectief verband parkeerplekken op te heffen in ruil voor bijvoorbeeld groen, water of spelen, al dan niet in combinatie met aanbod voor gedeelde mobiliteit.</p>	<p>Met ons <u>Servicepunt Gezonde Mobiliteit</u> helpen we bedrijven, inwoners en gemeenten bij het anders organiseren van mobiliteit, we geven informatie en kunnen lokale initiatieven ondersteunen.</p>
<p>Stimuleer bedrijven, werkgevers en werknemers te kiezen voor duurzame mobiliteit.</p>	<p>We helpen bedrijven bij het vormgeven van gezonde mobiliteit met concrete projecten op bedrijventerreinen.</p>
<p>Stimuleer inwoners te kiezen voor duurzame mobiliteit. Zorg voor inrichting van de (nieuwe) wijken gericht op lopen, fietsen en gedeeld vervoer. Zorg dat nieuwe woningen worden ontwikkeld mét deelaanbod.</p>	<p>De NMU laat in haar <u>Handboek 'Bouwen voor de Toekomst'</u> zien wat er allemaal al kan op het gebied van duurzaam bouwen,.</p>

MEER INFORMATIE

- [Servicepunt Gezonde Mobiliteit](#)

DUURZAME LANDBOUW

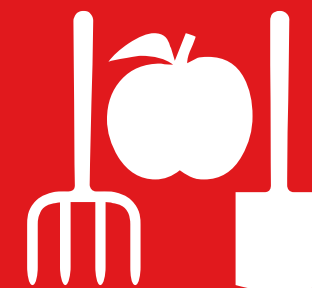
De landbouw staat aan de vooravond van een grote transitie. De stikstofproblematiek, bodemdaling in het veenweidegebied, de achteruitgang van de biodiversiteit en de slechte waterkwaliteit tonen aan dat het anders moet. De kringloop van het boerenbedrijf moet verder gesloten worden, om daarmee het effect van de landbouw op onze leefomgeving te verminderen. Tegelijkertijd zitten boeren in een lastige economische positie, waardoor ze de omslag naar verduurzaming moeilijk kunnen maken. Het is van belang dat landbouw en natuur weer meer samengaan en dat deze combinatie ook bijdraagt aan de versterking van het verdienmodel van de boer. Meer biodiversiteit draagt niet alleen bij aan een mooi en natuurrijk agrarisch landschap, maar ook aan de bedrijfsvoering door bijvoorbeeld lagere kosten of nieuwe inkomstenbronnen.

WAT KAN DE GEMEENTE DE KOMENDE 4 JAAR DOEN?	► ZO HELPT DE NMU U DIT TE BEREIKEN
Ondersteun boeren die zich inzetten voor natuur, milieu en landschap. Dat kan bijvoorbeeld via ruimtelijk beleid en vergunningverlening, en door samen met boeren aan de slag te gaan met aanleg en herstel van landschapselementen.	Wij werken samen met natuur- en landbouworganisaties aan het programma <u>Duurzame Landbouw met Natuur</u> . Via dit programma ondersteunen we boeren door middel van duurzame bedrijfsplannen, informatie over verdienmodellen en kennisbijeenkomsten.
Koop als gemeente zelf zo veel mogelijk lokale en duurzame producten .	Met ons <u>netwerk Agroforestry & Voedselbossen</u> zorgen we voor kennisdeling en ondersteuning voor boeren die bomen in hun bedrijfsvoering willen integreren.
Hanteer duurzame pachtvoorwaarden voor landbouwgronden die de gemeente zelf in bezit heeft.	Via <u>Plan Boom</u> en het <u>Actieplan Bomen</u> zorgen we voor plantmateriaal voor boeren die bomen op hun erf en in het land aan willen planten.
Stimuleer de kringlooplandbouw in de eigen gemeente volgens het 10-puntenplan kringlooplandbouw van de NMU.	We roepen gemeenten op om zelf de <u>kringlooplandbouw</u> in hun eigen gemeente te stimuleren.

MEER INFORMATIE

- [Duurzame landbouw](#)
- [Programma Duurzame landbouw met natuur](#)
- [Netwerk Agroforestry en voedselbossen](#)
- [Actieplan Bomen](#)
- [10-puntenplan Kringlooplandbouw](#)

DE OMGEVINGSWET

De nieuwe omgevingswet zal alle bestaande ruimtelijke wetten en regels in één stelsel onderbrengen. Drie jaar na de inwerkingtreding van de wet, moeten alle gemeenten een omgevingsvisie en omgevingsplan(nen) (als vervanging van bestemmingsplannen) hebben opgesteld. De meeste gemeenten zullen daar dus in de komende periode mee aan de slag gaan en een besluit over nemen. Dit biedt een uitgelezen kans om met inwoners in gesprek te gaan over natuur, milieu, duurzaamheid en gezondheid in de eigen omgeving.

WAT KAN DE GEMEENTE DE KOMENDE 4 JAAR DOEN?	▶ ZO HELPT DE NMU U DIT TE BEREIKEN
<p>Zorg dat de omgevingsvisie stevige, maar vooral concrete duurzame ambities gaat bevatten over natuurontwikkeling, natuurinclusieve landbouw, biodiversiteit, energietransitie, vergroening van de leefomgeving, ruimte geven aan klimaatadaptatie, gezondheid van inwoners, duurzame mobiliteit en een circulaire economie. Bepaal daarbij de omgevingswaarden, oftewel de kwaliteiten van de fysieke leefomgeving die van belang zijn voor de gezondheid en het welzijn van inwoners en gebruikers.</p>	<p>Wij denken (het liefst in een vroeg stadium) mee met gemeenten en provincie over de concrete inhoud en invulling van omgevingsvisies en –plannen. We brengen kennis in over natuur, milieu en duurzaamheid en concrete gebiedskennis. We trekken hierin samen op met de natuur- en terreinbeherende organisaties.</p>
<p>Zorg dat er in de omgevingsvisie ook daadwerkelijk ruimtelijke keuzes gemaakt worden. Daar is de omgevingsvisie bij uitstek voor bedoeld, maar vaak zien wij omgevingsvisies waarin veel opgaven of ambities staan, bijvoorbeeld met betrekking tot energietransitie, natuur en groen, maar geen keuzes op welke plekken die ambities daadwerkelijk gaan landen in de gemeente.</p>	
<p>Neem duurzame regels en normen op in het omgevingsplan, die richting bieden aan initiatieven voor een duurzame en gezonde leefomgeving en bescherming bieden waar dat nodig is.</p>	

WAT KAN DE GEMEENTE DE KOMENDE 4 JAAR DOEN?

Geef **inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties** de kans om in een vroege fase **eigen inzichten** in te brengen. Benut de lokale (gebieds-)kennis van bijvoorbeeld lokale natuur- en milieugroepen, maar ook energiecoöperaties en agrarische collectieven, bij het opstellen van de omgevingsvisie en het omgevingsplan in de gemeente en maak deze daarmee duurzamer. Zorg ook voor gedegen terugkoppeling naar hen.

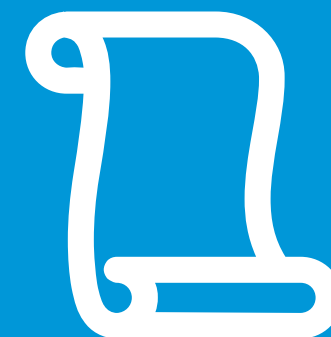
Voor de gemeenteraad is het belangrijk het adviesrecht goed te gaan regelen voordat de Omgevingswet in werking treedt. Stel bijvoorbeeld een lijst van activiteiten vast waarvoor een bindend advies nodig is van de raad om af te wijken van het omgevingsplan én een lijst waarvoor vroegtijdige participatie verplicht is.¹

► ZO HELPT DE NMU U DIT TE BEREIKEN

We ondersteunen inwoners van de provincie bij ruimtelijke ordening en de Omgevingswet, in relatie tot natuur, milieu en duurzaamheid. We organiseren de cursus 'Help, een omgevingsvisie /-plan' voor inwoners en belangenorganisaties. We beantwoorden vragen van inwoners via ons [Adviespunt Ruimte](#). En we informeren inwoners samen met andere organisaties via de website 'Aan de slag met de Omgevingswet'.

MEER INFORMATIE

- [Omgevingsvisie en ruimtelijke plannen](#)
- [Visie 'Groen en gezond in 2050'](#)
- [Adviespunt Ruimte](#)
- [Aandeslagmet-deomgevingswet.nl](#)

¹ Op dit moment is er een generieke verplichting om bij buitenplannen vergunningen een 'Verklaring van geen bedenkingen' (VVG) te krijgen van de gemeenteraad. Met de inwerkingtreding van de omgevingswet vervalt de bestaande verplichting VVG voor de gemeenteraad. Het is voor de gemeenteraad belangrijk om dit adviesrecht bij afwijking omgevingsplan (en de lijst Buitenplanse omgevingsplanactiviteiten BOPA) op een andere manier te gaan regelen voordat de Omgevingswet in werking treedt. De gemeenteraad kan bijvoorbeeld een lijst van activiteiten vaststellen waarvoor een bindend advies nodig is van de raad om af te wijken van het omgevingsplan én een lijst waarvoor vroegtijdige participatie verplicht is.

Arthur van Schendelstraat 600, 3511 MJ Utrecht
telefoon: 030 – 2567 350
info@nmu.nl | www.nmu.nl